

Türkiye Göç Araştırmaları Merkezi
(TÜGAM)

Kavram Analizi:

Nefret Suçu (Hate Crime)

Dilay Sular

2025/12

www.gocvakfi.org | info@gocvakfi.org

NEFRET SUÇU (HATE CRIME)

(2025/12)

YAZAR:

Dilay Sular (Araştırma Asistanı)

TÜRKİYE GÖÇ ARAŞTIRMALARI MERKEZİ (TÜGAM)

GRAFİK TASARIM:

Ruha Medya A.Ş.

E ISBN:

978-625-5830-01-2

Göç Araştırmaları Vakfı

Hacettepe Mahallesi Fener Sokak No: 5

06230 Altındağ/Ankara, Türkiye

Tel.: (0312) 473 76 11

Fax: (0312) 473 79 14

Kitapçığın tüm yayın hakları Göç Araştırmaları Vakfına aittir.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak

sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın

hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz.

Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

İçindekiler

Giriş	2
Tanımlar	3
Tarihsel Çerçeve	4
Kuramsal Çerçeve	5
Göç Bağlamında Nefret Suçu Kavramı	6
Sonuç	8
Kaynakça	9

Tanımlar

Nefret suçu, genellikle şiddet içeren ve mağdurun üyesi olduğu belirli bir gruba yönelik ön yargı, ayrımcılık veya nefretten kaynaklanan bir suç olarak anlaşılmaktadır (Mason, 1993 akt. Vergani vd., 2024). Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (AGİT-ODIHR) nefret suçunu ön yargı ile motive edilen suç eylemleri olarak tanımlar (Schweppe, 2021). Bu tanım; nefret suçlarının kendi başına belirli suçlar olmadığına işaret etmektedir. Diğer bir deyişle, suç eyleminin ön yargı ile motive edilmediği durumlarda da bir suç kategorisi oluşturduğunu vurgulamaktadır (Fuentes Osorio, 2017, p. 2 akt. Vergani vd., 2022). Örneğin, yaralama suçu ön yargı saiki ile işlenmediğinde de yaptırım gerektirir, ancak ön yargının yasal yaptırımı olan bölgelerde bu saik suçun cezasını ağırlaştırır.

Nefret suçları, failin motivasyonu ve mağdurun ayrımcı şekilde seçilmesi nedeniyle klasik suçların ağırlaşmış halleri olarak da tanımlanmaktadır (Vergani vd., 2024). Kimi tanımda failin niyetine ve eyleminin ırkçı bir etki yaratmayı amaçlamış olmasına ya da böyle bir etki yaratma olasılığını göz ardı etmesine odaklanılmaktadır (Goodall, 2013, p. 215 akt. Schweppe, 2021). Diğer taraftan; bazı uzmanlar, nefret suçlarını yalnızca suç teşkil eden eylemlerle sınırlamayan daha geniş bir tanım ihtiyacını ifade etmektedir. Bu yaklaşımda hem hali hazırda suç teşkil eden hem de etmeyen eylemler örneğin hedef alınan kişi ve kişilerin kimliklerine dayalı şiddet eylemleri, düşmanlık ve gözdağı nefret suçu kapsamındadır (Chakraborti & Garland, 2015, s. 5 akt. Vergani vd., 2024).

Tanımlar ve İlişkili Kavramlar

Nefret suçu kavramı nefret söylemi, nefret olayları ve ön yargı saik ile işlenen suçlar (bias crime veya prejudice-motivated crime) gibi diğer ilgili kavramlarla zaman zaman iç içe geçer. Nefret söylemi, nefret, ayrımcılık veya şiddeti kimliklere dayalı olarak teşvik eden sözlü, görsel veya yazılı ifadeleri kapsar (Lunaria, 2020 akt. Vergani vd., 2024). Nefret söylemi doğrudan bir suç eylemi içermeyebileceği için nefret suçlarından ayrılır. Nefret olayları ise, algılanan farklılıkların düşmanca eylemlere yol açtığı ancak suç teşkil etmeyen, ön yargıya dayalı karşılaşmalardır (Vergani vd., 2024). Ön yargı saiki ile işlenen suçlar ise, nefret suçları ile eşanlamlı olarak kullanılabilse de daha geniş bir davranış ve motivasyon yelpazesini kapsar (Vergani vd., 2024).

Tarihsel Çerçeve

Nefret suçu kavramı, 20. yüzyılın sonlarında sosyolojik ve hukuki bir olgu olarak ortaya çıkmış, toplumsal değişimler, akademik çalışmalar ve yasal tepkilerle şekillenmiştir. Tarihsel olarak, etnik köken, din veya milliyet gibi kimliklere dayalı şiddet eylemleri sıklıkla farklı çerçevelerle tanımlanmıştır. Örneğin, Holokost gibi olaylar, kimlik temelli düşmanlığın etkisini gösterse de nefret suçu olarak kategorize edilmemiştir (Bleich, 2007).

Modern nefret suçu anlayışı, özellikle 1960'lardaki ABD sivil haklar hareketiyle belirginleşmiştir. Linç ve şiddet eylemleri, bağnazlıkla motive edilen suçları gündeme getirmiştir (Jacobs & Potter, 1998). 1980'lerde "nefret suçu" terimi resmen tanınmaya başlanmış ve ABD'deki yüksek profilli olaylar, yasaların oluşmasını teşvik etmiştir (Levin & McDevitt, 2002). Avrupa'da aşırı sağ ve göçmen karşıtı şiddet, nefret suçu yasalarının gelişmesini hızlandırmıştır (Garland & Chakraborti, 2012).

Yirmi birinci yüzyılda küreselleşmeyle beraber, nefret suçlarının tanımı genişletilmiştir. Avrupa Birliği, üye devletlere nefret suçlarını cezalandırma zorunluluğu getirmiştir. Kanada ve Avustralya, marjinalleştirilmiş toplulukları koruma amacıyla kapsamlı yasal çerçeveler oluşturmuştur (Walters, 2014). Afrika ve Asya gibi bölgelerde ise, nefret suçlarına dair yasal düzenlemeler genellikle uluslararası insan hakları savunuculuğu yoluyla ele alınmaktadır. Birleşmiş Milletler, bu tür şiddetle mücadele için küresel önlemler talep etmiştir (United Nations, 2020). Son yıllarda, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve engellilik temelli nefret suçları da tartışılmaya başlanmış, bu alanda küresel hareketler etkili olmuştur. Ancak, nefret suçu kavramı, tanım ve uygulama açısından hâlâ bölgesel ayrımlara ve toplumsal farklılıklara bağlılığını sürdürmektedir (Chakraborti & Garland, 2015).

Kuramsal Çerçeve

Nefret suçu kavramı, çeşitli teorik modellerle şekillenmiştir. Sosyal Kimlik Teorisi, bireylerin kimliklerini grup üyeliklerine dayandırdıklarını ve nefret suçlarının, dış gruptan algılanan tehditlerden kaynaklandığını öne sürer (Tajfel & Turner, 1979). Bu teoriye göre, gruplarıyla güçlü özdeşleşen bireyler, bu tür tehditlere karşı daha duyarlıdır (Murphy vd., 2018).

Irksal Tehdit Hipotezi [Racial Threat Hypothesis], nefret suçlarını, baskın grupların azınlıkların artan nüfusunu veya gücünü tehdit olarak algılayarak şiddete yönelmesiyle açıklar (Blalock, 1967). Hipoteze göre güç dengesinin bozulduğu durumlarda nefret suçları, eski gücün geri kazanılmasına yönelik gayri resmi bir müdahale biçimidir (Dugan & Chenoweth, 2020).

Öfke-Saldırganlık Hipotezi ise toplumda halinden memnun olmayışın belirgin olduğu ve arzu edilene erişimin engellendiği durumlarda, hissedilen öfkenin saldırganlığa dönüşerek marjinal veya azınlık kimliklere yönelerek nefret suçlarını oluşturduğunu öne sürmektedir (Berkowitz, 1988; Dollard vd., 1939 akt. Britannica, (n.d.). Son olarak, Kültürel Çatışma Teorisi, çok kültürlü toplumlarda kültürel değer çatışmalarının, egemen kültür için tehdit olarak görülen gruplara karşı düşmanlık doğurabileceğini ve nefret suçlarının bu düşmanlığın bir yansıması olduğunu savunmaktadır (Arsovska & Verduyn, 2007).

Göç Bağlamında Nefret Suçu Kavram

Sosyal Kimlik Teorisi'nin ifade ettiği gibi bireyler kimliklerinin bir kısmını grup aidiyetinden alırken, göçmenler de dahil olmak üzere grup-dışı (out-group) algıladıklarına karşı ön yargı besleyip ayrımcı tutumlar sergileyebilir ve nefret suçu varan eylemlerde bulunabilirler. Bazı çalışmalar göçmen olmanın veya etnik kökeninin nefret suçu mağduru olma olasılığını artırdığını işaret ederken (McCann & Boateng, 2022) bazıları da mağdurların bu suçları polise bildirme oranlarını düşürdüğünü göstermektedir (Yayak, 2016). Bu noktada, nefret suçlarının gerçek oranlarının tespiti, değerlendirilmesi ve müdahale alanı oluşması açısından nefret suçunun bulunan ülkede cezai yaptırımı olduğunun göçmenlerce bilinmesi ve suçun bildirilmesi önem arz etmektedir. Öte yandan nefret suçunun ceza hukukunda düzenlenmediği ülkelerde durumun vahameti artmaktadır; ne faili geri tutacak bir kanun ne de mağdurun hakkını arayacağı hukuki alan bulunmamaktadır. Türkiye ise bu anlamda arada bir yerde durmaktadır.

Türkiye hukukunda nefret suçlarına özel bir ceza kanunu bulunmuyorsa da birkaç madde bu suçla ilişkilendirilmektedir. Bunlar; 122. Maddedeki “nefret ve ayrımcılık suçu”, 125. maddedeki “hakaret suçu”, 115. maddedeki “inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasının engellenmesi suçu”, 153. maddedeki “ibadethane ve mezarlıklara zarar verme suçu” ve 216. maddedeki “halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve aşağılama suçu”dur (İnsan Hakları Derneği, 2020). 1 Haziran 2005 tarihinden beri yürürlükte olan Türk Ceza Kanunu'nun 122. maddesinin ‘Ayrımcılık’ olan başlığı 2014 yılında yürürlüğe giren 6529 sayılı Kanun ile ‘Nefret ve Ayrımcılık’ olarak değiştirilmiştir. Ayrıca madde metnine “nefret nedeniyle” ifadesi eklenmiştir, lakin bu değişiklik bir nefret suçu düzenlemesi olarak değerlendirilmemektedir (Demirbaş, 2017; Ersoy, 2018). Bununla birlikte, azımsanmayacak sayıda göçmenin barındığı Türkiye’de de ırkçı motivasyonlar veya ön yargı saiki ile işlenen suçların gerçekleştiği bilinmektedir.

İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) Türkiye’de nefret suçları ile ilgili raporuna göre, Türkiye’de göçmenlere yönelik ırkçı saldırılar ve nefret suçlarının kurbanlarının ağırlıklı olarak Suriyeliler olduğu bildirilmiştir (2020). Rapora göre 2020 yılında gerçekleşen bu tür 14 saldırıdan 6’sı Suriyeli göçmenlerin ölmesi veya yaralanması ile sonuçlanmıştır. Öldürü-

len göçmenlerin 3'ünün çocuk olduğu raporda verilen bilgiler arasındadır. Aynı raporda 2010-2020 yılları arasında 15'i ölüm ile sonuçlanan toplamda 280 nefret suçu vakası olduğu belirtiliyor. Bu olaylar hem suç unsuruna odaklanan uluslararası nefret suçu tanımına (AGİT-ODIHR tanımı) hem de uzmanların daha geniş insani tanımlarına uysa da nefret suçu kapsamında hukuki bir değerlendirme durumundan bahsetmek mümkün olmamaktadır.

Sonuç

Sonuç olarak, birçok toplumda “dışardan gelenler” egemen gruba ait olmadıkları için nefret suçlarına maruz kalmaktadır. Anavatanlarından ayrılan her insan başka ülkedeki göçmen oluşlarıyla birlikte “istenmeyen” konumuna düşebilmektedir. Türkiye’de Suriyeli-lerin bu suçların hedefi haline gelmesi, popülasyon artışının tehdit algısını artırarak nefret suçlarını tetiklediği yönündeki Etnik/Irksal Tehdit Hipotezini destekler niteliktedir. Öte yandan ekonomik zorlukların arttığı son dönemlerde Öfke-Saldırganlık Hipotezinde saldırı ile ilişkilendirilen memnuniyetsizliğin arttığı ve arzu edilenlere erişimin de zorlaştığı düşünüldüğünde bunlara bağlı öfkenin göçmenlere yönelik nefret suçu eylemlerinin tetikleyicisi olduğu düşünülebilir.

Türkiye’deki göçmenlere yönelik nefret suçu eylemleri hem kamuoyunda göçmenlere karşı olumsuz algının hem de hukukî düzenlemelerin yetersizliğinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Göçmenlerin mağduriyetlerini bildirmemesi veya bu suçların resmi olarak tanınmaması, nefret suçlarının görünürlüğünü azaltırken, toplumdaki ayrımcılığın sürekliliğine katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla, nefret suçlarının önlenmesi için hukukî yaptırımların güçlendirilmesi ve göçmenlerin bu suçları bildirebilecekleri güvenli mekanizmaların oluşturulması kritik önem taşımaktadır. Bu tür adımlar, göçmenlerin yalnızca bireysel haklarını korumakla kalmayacak, aynı zamanda toplumun bir arada yaşama kültürünü güçlendirecektir.

Kaynakça

- Arsovska, J., & Verduyn, P. (2007). Globalization, conduct norms and “culture conflict”: perceptions of violence and crime in an ethnic Albanian context. *British Journal of Criminology*, 48(2), 226-246. <https://doi.org/10.1093/bjc/azm068>.
- Berkowitz, L. (1988). Frustrations, appraisals, and aversively stimulated aggression. *Aggressive Behavior*, 14(1), 3-11. [https://doi.org/10.1002/1098-2337\(1988\)14:1<3::AID-AB2480140103>3.0.CO;2-F](https://doi.org/10.1002/1098-2337(1988)14:1<3::AID-AB2480140103>3.0.CO;2-F)
- Blalock, H. M. (1967). *Toward a theory of minority-group relations*. New York: Wiley.
- Bleich, E. (2007). Hate crime policy in Western Europe: Responding to racist violence in Britain, Germany, and France. *American Behavioral Scientist*, 51(2), 149-165. <https://doi.org/10.1177/0002764207306068>
- Britannica. (n.d.). Frustration-aggression hypothesis. In *Encyclopedia Britannica*. Retrieved November 22, 2024, from <https://www.britannica.com/science/frustration-aggression-hypothesis>.
- Chakraborti, N., & Garland, J. (2015). *Hate crime: Impact, causes, and responses*. SAGE Publications.
- Demirbaş, T. (2017). Nefret söylemi ve nefret suçları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2693-2701.
- Dollard, J., Doob, L., Miller, N., Mowrer, O., & Sears, R. (1939). “Frustration and Aggression.” New Haven: Yale Univ. Press.
- Dugan, L., & Chenoweth, E. (2020). Threat, emboldenment, or both? The effects of political power on violent hate crimes*. *Criminology*, 58(4), 714-746. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12259>
- Ersoy, U. (2018). Çağımızın pandemisi: nefret suçları. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* (35), 111-174.

- Fuentes Osorio, J. L. (2017). El odio como delito. *Revista Electrónica De Ciencia Penal Y Criminología*, 19(27), 1–52. <http://criminet.ugr.es/recpc/19/recpc1927.pdf>
- Garland, J., & Chakraborti, N. (2012). Recognizing and responding to hate crime: New developments in policy and practice. *International Review of Victimology*, 18(1), 1-7. <https://doi.org/10.1177/0269758011422472>
- Goodall, K. (2013). Conceptualising ‘racism’ in criminal law. *Legal Studies*, 33(2), 215. <https://doi.org/10.1111/j.1748-121X.2012.00244.x>.
- İnsan Hakları Derneği. (2020). Türkiye’de Nefret Suçları ve Son Dönemde Yaşanan İrkçi Saldırıları Özel Raporu. İHD. <https://dspace.ceid.org.tr/server/api/core/bitstreams/fb3ac1d6-ef3b-4560-98b5-f9a44b51892b/content>.
- Jacobs, J. B., & Potter, K. (1998). *Hate crimes: Criminal law & identity politics*. Oxford University Press.
- Levin, J., & McDevitt, J. (2002). *Hate crimes revisited: America’s war on those who are different*. Westview Press.
- Lunaria. (2020a). Cronache di ordinario razzismo. Quinto Libro bianco sul razzismo in Italia. Lunaria. http://www.cronachediordinariorazzismo.org/wp-content/uploads/quinto_libro_bianco_razzismo_def.pdf.
- Mason, G. (1993). Violence against lesbians and gay men (Violence prevention today No. 2). Australian Institute of Criminology. <https://www.aic.gov.au/publications/vpt/vpt2>.
- McCann, W. S., & Boateng, F. D. (2022). An Analysis of Hate Crime Victimization Amongst Immigrants. *American Journal of Criminal Justice*, 47(5), 795-817. <https://doi.org/10.1007/s12103-021-09616-x>.
- Murphy, K., Cramer, R. J., Waymire, K. A., & Barkworth, J. (2018). Police Bias, Social Identity, and Minority Groups: A Social Psychological Understanding of Cooperation with Police. *Justice Quarterly*, 35(6), 1105-1130. <https://doi.org/10.1080/07418825.2017.1357742>
- Perry, B. (2001). *In the Name of Hate*. Routledge.
- Schweppe, J. (2021). What is a hate crime? *Cogent Social Sciences*, 7(1), 1902643. <https://doi.org/10.1080/23311886.2021.1902643>.
- Sullaway, M. (2004). Psychological perspective on hate crime laws. *Psychology, Public Policy, and Law*, 10, 250–292.
- Sun, K. (2006). THE LEGAL DEFINITION OF HATE CRIME AND THE HATE OFFENDER’S DISTORTED COGNITIONS. *Issues in Mental Health Nursing*, 27(6), 597-604. <https://doi.org/10.1080/01612840600642877>.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin, & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-37). Monterey, CA: Brooks/Cole.
- United Nations. (2020). *United Nations strategy and plan of action on hate speech*. United Nations Publications.

- Vergani, M., Perry, B., Freilich, J., Chermak, S., Scrivens, R., & Link, R. (2022). PROTOCOL: Mapping the scientific knowledge and approaches to defining and measuring hate crime, hate speech, and hate incidents. *Campbell Systematic Reviews*, 18(2), e1228. <https://doi.org/10.1002/cl2.1228>.
- Vergani, M., Perry, B., Freilich, J., Chermak, S., Scrivens, R., Link, R., Kleinsman, D., Betts, J., & Iqbal, M. (2024). Mapping the scientific knowledge and approaches to defining and measuring hate crime, hate speech, and hate incidents: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 20(2), e1397. <https://doi.org/10.1002/cl2.1397>.
- Yayak, A. (2016). GÖÇMENLERİN NEFRET SUÇU DENEYİMLERİNİN İNCELENMESİ. *Journal of International Social Research*, 9(46), 470-470. <https://doi.org/10.17719/jisr.20164622614>.
- Walters, M. A. (2014). Hate crime and restorative justice: Exploring causes and solutions. *Oxford Journal of Legal Studies*, 34(1), 1-22. <https://doi.org/10.1093/ojls/gqt022>.

daha fazla bilgi için

/goc_vakfi

/gocarastirmalarivakfi